

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 1124/18

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופטת ע' ברון

המערער והמשיב שכנגד: אביב אוחנה לובצקי

נ ג ד

המשיבים והמערערים שכנגד: 1. מכללת א.ר. פסגות בע"מ
2. יניב ארביב
3. רועי ראובן

ערעור וערעור שכנגד על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 25.12.2017 (כבוד השופטת א' רבינוביץ ברון) ב-ת"א 22454-04-13 [פורסם בגבול]

תאריך הישיבה: ד' בכסלו התשע"ט (12.11.2018)

בשם המערער: עו"ד רמי קסלר; עו"ד נדב דרזנין

בשם המשיבים: עו"ד רפאל יולזרי; עו"ד תמר בותר

חקיקה שאוזכרה:

[חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979](#): סע' 1

[חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965](#)

[תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984](#): סע' 460(ב)

מיני-רציו:

* ערעור וערעור שכנגד במרכזו מחלוקת על פרשנות תניות אי-תחרות שנקבעו בהסכם (המשליכה על הזכאות לפיצויים וגובהם).

* חוזים – פרשנות – ראויה

* חוזים – פיצויים – זכאות לפיצויים

* חוזים – ביטול – שלא כדין

* חוזים – תרופות – פיצויים מוסכמים

ערעור וערעור שכנגד על פסק דין חלקי של ביהמ"ש מחוזי. במוקד הערעורים, הסכם לשיתוף פעולה שנכרת בין המערער והמשיב שכנגד(להלן: המערער), לבין המשיבים והמערערים שכנגד (להלן המשיבים), הכולל תניות אי-תחרות (סעיפים 9.1 ו-9.2 להסכם), אשר בוטל בתוך זמן קצר. בגדר פסק הדין התקבלה באופן חלקי תביעת המערער בדבר זכאותו לפיצויים בשל הפרת ההסכם; ונדחתה תביעת המשיבה 1 והמערערת שכנגד (להלן: מכללת פסגות) לפיצוי בגין נזקים שלכאורה נגרמו לה עקב ביטול ההסכם ואירועים נוספים שנלוו לכך. מדובר בהסכם להקמת מיוזם משותף ללימוד תחום ההשקעות בנדל"ן במכללת פסגות. עיקר המחלוקת: מי ביטל את ההסכם והאם הביטול היה כדין? וכן פרשנות תניות אי-התחרות (המשליכות על הזכאות לפיצויים וגובהם).

ביהמ"ש העליון (מפי השופטת ע' ברון בהסכמת השופטים נ' סולברג ומ' מזוז) פסק:

דין הערעור והערעור שכנגד להידחות מטעמי ביהמ"ש המחוזי, בגדרי תקנה 460(ב) לתקסד"א. אין מקום להתערב בממצאים העובדתיים שקבע ביהמ"ש המחוזי; ממצאים אלה תומכים במסקנות המשפטיות שאליהן הגיע ביהמ"ש; ולא נפלה בפסק הדין המפורט והמנומק טעות שבדין. בבחינת למעלה מן הצורך, ביהמ"ש מתייחס לעיקרי הדברים.

ראשית נקבע כי אין להתערב בקביעת ביהמ"ש קמא לפיה המשיבים הם אלה שביטלו את ההסכם (שנמסרה על ידם בשיחה טלפונית מיום 7.11.2012), וכי ביטול זה נעשה שלא כדין, שעה שהביטול נעשה בשל מחלוקת כספיות – ואלה לא הקנו להם עילה לביטולו.

פרשנות תניות אי-התחרות. המערער מבקש לייחס לתניות אי-התחרות (סעיפים 9.1 ו-9.2 להסכם) משמעות "סינרגטית", שלפיה התמורה המוסכמת שנקבעה בסעיף 9.2 להסכם חלה גם במקרה של הפרת סעיף 9.1 להסכם; ומשכך, לשיטתו שגה ביהמ"ש המחוזי בכך שדחה את תביעתו לפיצויים מכוח סעיף 9.1 להסכם, מהטעם שלא הוכח הנזק שנגרם לו עקב הפרה של סעיף זה. טענות המערער אינן אלא חזרה על הטענות שהשמיע לפני ביהמ"ש המחוזי בנדון – ואופן הילוכו של ביהמ"ש בעניין זה מתיישב עם לשון תניות אי-התחרות והגיון הפנימי.

אין הצדקה להתערב בפרשנות שניתנה ע"י ביהמ"ש קמא לתניות אי-התחרות. כפי שנקבע בפסק הדין, סעיף 9.1 מטיל מגבלה כללית מתוחמת בזמן שלפיה בתקופת ההסכם ו-48 חודשים לאחר סיומו מכללת פסגות לא תהיה רשאית להעניק שירותים שיתחרו במכללת פרקטיקה (שהוקמה ע"י המערער טרם ההתקשרות עם המשיבים). סעיף 9.2 מוסיף וקובע איסור מצומצם (שאינו מוגבל בזמן) שלפיו מכללת פסגות לא תהא רשאית "להעסיק את מי ממרצי הנדל"ן הפועלים במותג (המיזם המשותף-ע'ב') ולא לעשות שימוש בקניינה הרוחני של פרקטיקה ומרצי הנדל"ן לרבות תכנים שיווקיים וחומרי לימוד"; עם זאת נאמר באותו סעיף כי ניתנת לפרקטיקה האופציה לעשות כן כנגד תשלום התמורה המוסכמת.

מדובר בשני תתי-סעיפים נפרדים, וככל שהכוונה הייתה שהתמורה המוסכמת שנקבעה בסעיף 9.2 להסכם תחול גם במקרה של הפרה של סעיף 9.1 להסכם – נדרש היה ליתן לכך ביטוי מפורש בהסכם. זו הפרשנות שעולה מלשון תניות אי-התחרות, והיא מתיישבת עם המשמעות הנפרדת של כל אחד משני הסעיפים העולה ממקרא כל אחד מהם לחוד ושניהם יחדיו – סעיף 9.1 קובע תניה כללית מוגבלת בזמן שהפיצוי בצידה דורש הוכחה, בעוד סעיף 9.2 מטיל איסור מצומצם שאינו מוגבל בזמן שהסעד בגין הפרתו נקצב מראש. לפיכך, משהמערער לא הוכיח את גובה הנזק שנגרם לו עקב התחרות של מכללת פסגות, בדין נדחתה תביעתו בנוגע להפרת סעיף 9.1 להסכם.

בכל הנוגע לתחולת סעיף 9.2 להסכם, נדחתה טענת המערער כי נדרש היה להרחיב את הקביעה כי המשיבים הפרו את סעיף 9.2 להסכם ולקבוע כי השימוש שנעשה בקניינו הרוחני במסגרת אתרים פרסומיים שונים מהווה אף הוא הפרה של סעיף זה. כן נדחתה טענתו להרחיב את התקופה שבגינה ניתן הצו למתן חשבונות; במקביל נדחתה טענת המשיבים כי לא היה מקום לקבוע שהשימוש שנעשה בחומר שיווקי של המערער באתר האינטרנט של פסגות נדל"ן עולה כדי הפרה של סעיף 9.2 להסכם וכך טענתם לצמצם את התקופה שבגינה ניתן הצו למתן חשבונות בשל הפרה זו.

פסק-דין

השופטת ע' ברון:

1. ערעור וערעור שכנגד על פסק דין חלקי של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 25.12.2017 (כבוד השופטת א' רבינוביץ ברון, ת"א 22454-04-13) (פורסם בנבו) (להלן: פסק הדין ו-הערעורים, בהתאמה). במוקד הערעורים, הסכם לשיתוף פעולה שנכרת בין המערער והמשיב שכנגד, מר אביב אוחנה לובצקי (להלן: המערער), לבין המשיבים והמערערים שכנגד. בגדר פסק הדין התקבלה באופן חלקי תביעת המערער דבר זכאותו לפיצויים בשל הפרת ההסכם; ונדחתה תביעת המשיבה 1 והמערער שכנגד, מכללת א.ר. פסגות בע"מ (להלן: מכללת פסגות) לפיצוי בגין נזקים שלכאורה נגרמו לה עקב ביטול ההסכם ואירועים נוספים שנלוו לכך.

הרקע העובדתי הצריך לעניין

2. המערער עוסק בתחום ההשקעות בנדל"ן; ובשנת 2011 הקים מוסד המכונה "מכללת פרקטיקה" המתמחה בלימוד פרקטי של השקעות בתחום הנדל"ן (להלן: פרקטיקה). מכללת פסגות היא חברה רשומה העוסקת בהכשרת סוחרים פרטיים בשוק ההון; והמשיבים 2-3, מר יניב ארביב ומר רועי ראובן, הם מקימיה ובעלי המניות בה (להלן: ארביב ו-ראובן, בהתאמה; וביחד עם מכללת פסגות יכוננו המשיבים).

כמתואר בפסק הדין, במהלך שנת 2012 פנה המערער למשיבים במטרה לבחון הקמת מיזם משותף ללימוד תחום ההשקעות בנדל"ן במכללת פסגות; וביום 5.7.2012 חתמו המערער (בשם פרקטיקה) ומכללת פסגות על הסכם לשיתוף פעולה בנדון (להלן: ההסכם). אין חולק כי על ההסכם חתומים, בראשי תיבות, אף ארביב וראובן; וכן כי הוא נוסח על ידי המערער מבלי שתוקן על ידי מי מהמשיבים. בהתאם להסכם, החלה מכללת פסגות לעסוק גם בלימוד השקעות נדל"ן במסגרת מיזם שכונה "פסגות נדל"ן" (להלן: פסגות נדל"ן או המיזם המשותף). לפי ההסכם, תפקידה של פרקטיקה (קרי, המערער) במיזם המשותף היה בפיתוח ההדרכה והסגל האקדמי בפסגות נדל"ן וכן הכשרת מערך המכירות, קיום כנסים שיווקיים ובניית מסלולי לימוד מקצועיים; בעוד

אחריותה של מכללת פסגות התפרשה, בין היתר, על מיתוג המיזם המשותף ושיווקו וכן אספקת כיתות וציוד לימוד. אקדים אחרית לראשית ואציין כבר עתה כי לימים היחסים בין הצדדים עלו על שרטון וההסכם בוטל. בנסיבות אלה, נודעה חשיבות לסעיפים 9.1 ו-9.2 להסכם – שני סעיפים שנכללו בגדרי תניות אי-התחרות שעוגנו בהסכם (סעיפים אלה יכוננו יחד גם: תניות אי-התחרות); ופרשנותם עמדה במוקד פסק הדין. לנוכח המשקל שניתן לתניות אי-התחרות בטענות הצדדים, נביאן כלשונן:

9.1. במשך תקופת הסכם זה, ובתקופה של 48 חודשים מהיום שהתקשרות בין הצדדים תגיע לסיומה מכל סיבה שהיא במידה ותגיע, לא תהיה פסגות רשאית להעניק את שרותי ההוראה, הדרכה או להיות קשורה במישרין או בעקיפין כשכיר, עצמאי, שותף, יועץ, מנהל או בכל צורה אחרת בכל יחיד, חברה או גוף המתחרה בפרקטיקה בכל תחומי פעילות פרקטיקה.

9.2. במידה ותופסק ההתקשרות בין הצדדים מתחייבת פסגות שלא להעסיק את מי ממרצי הנדל"ן הפועלים במותג ולא לעשות שימוש בקניינה הרוחני של פרקטיקה ומרצי הנדל"ן לרבות תכנים שיווקיים וחומרי לימוד. עם זאת מובטחת לפסגות האופציה להמשיך ולהעסיק את מרצי הקבוצה ולעשות שימוש בכל החומרים כנגד תשלום בסך של 15,000 ש"ח בחודש ו-5% ממחזור המכירות + מע"מ. מוסכם כי לפסגות זכות הוטו להחליט על דרך הפעולה במקרה של הפסקת התקשרות מול פרקטיקה וכי אופציה זו תשמר לפסגות וכי פסגות רשאית לממשה ללא עוררין.

3. בחודשים שלאחר החתימה על ההסכם חלה התדרדרות ביחסים בין הצדדים, בין היתר בשל מחלוקת בדבר התמורה לה היה זכאי המערער בגין פועלו במסגרת פסגות נדל"ן. כך למשל, המערער דרש מהמשיבים תשלום בסך 100,000 ש"ח כמקדמה עבור עבודתו במיזם המשותף, בעוד המשיבים סברו כי המערער זכאי לתשלום של 15,000 ש"ח בלבד. על רקע חילוקי דעות אלו, ביום 5.11.2012 התקיימה פגישה בין המערער לבין ארביב וראובן, ולטענת המערער במהלכה הודיעו לו השניים כי הם אינם מעוניינים עוד בהמשך ההתקשרות עימו; ועוד נטען כי ראובן חזר על כך בשיחה טלפונית שהתקיימה בין ראובן והמערער יומיים לאחר הפגישה האמורה, ביום 7.11.2012. בתגובה לכך שלח המערער הודעת דואר אלקטרוני אל ראובן ומכללת פסגות, בה ביקש את התמורה המגיעה לו לטענתו עבור הקמת פסגות נדל"ן ועוד הבהיר כי בכוונתו לעמוד בכל התחייבויותיו כפי שעוגנו בהסכם. פנייה זו של המערער לא נענתה, ומשכך ביום 18.11.2012 פנה המערער בשנית אל ראובן ומכללת פסגות וביקש לקבל הבהרה מצידם כיצד סיום ההתקשרות עולה בקנה אחד עם הוראות ההסכם. באותה הזדמנות הפנה המערער את תשומת ליבם של המשיבים לכך שבהתאם

להסכם שומה עליהם להימנע מלהתחרות בפרקטיקה בכל תחומי פעילותה למשך 48 חודשים מיום סיום ההתקשרות בין הצדדים; ועם זאת המשיבים יוכלו להמשיך ולעסוק בתחום הוראת לימודי השקעות בנדל"ן בכפוף לתשלום התמורה המוסכמת לעניין זה בהסכם (אף שהדבר לא צויין במפורש בפניית המערער, אין חולק כי הכוונה לתניות אי-התחרות). במענה לכך, ביום 21.11.2012 השיבה מכללת פסגות כי לגישה ההסכם עודנו תקף.

בהמשך התנהל שיג ושיח בין הצדדים שבמסגרתו התבצר כל צד בעמדתו – כאשר המשיבים טענו כי ההסכם מעולם לא בוטל ועל כן שריר וקיים, בעוד המערער עמד על כך שההסכם בוטל על ידי המשיבים. לבסוף, ביום 5.12.2012 שלחה מכללת פסגות מכתב למערער שבו טענה כי הוא הפר באופן יסודי את ההסכם, בין היתר לנוכח סירובו ללמד קורסים בפסגות נדל"ן והעובדה שהוא מתחרה בה במיזמים מקבילים; ומשכך הודיעה למערער כי ההסכם מבוטל. לאחר מועד זה, המשיכו המשיבים להפעיל את פסגות נדל"ן, ללא מעורבות המערער.

.4

עוד נטען כי המשיבים הפרו את חובת תום הלב כלפי המערער בכך שהציגו בפניו מצג שווא כי בעתיד תוקם ביניהם שותפות בקשר ללימודי נדל"ן, אך בפועל דחקו את רגליו מפסגות נדל"ן. כן נטען כי המערער זכאי לשכר ראוי בגובה מיליון ש"ח בגין פועלו להקמת המיזם המשותף.

מכללת פסגות טענה בתביעתה שכנגד כי נגרמו לה נזקים בגין התנהלותו של המערער, וכי הוא הפר בעצמו סעיף אחר שנכלל בהוראות תניות אי-התחרות (סעיף 9.3 להסכם) – שלפיו "במשך תקופת הסכם זה לא תהא פרקטיקה רשאית להעניק שירותי הדרכה ולימוד תחום ההשקעות בנדל"ן במסגרת קבוצתית העולה מעל 8 תלמידים ללא קבלת אישור מראש ובכתב מפסגות (מכללת פסגות-ע"ב)". כן נטען כי המערער הפר את התחייבותו לפי סעיף 6.7 להסכם, שלפיו עליו לשלם למכללת פסגות אחוזים מכל פעילות משותפת עם תלמידי מכללת פסגות או מקורבים להם. לצד האמור, טענה מכללת פסגות כי על המערער לפצותה בגין פרסומים שפירסם ברשת החברתית פייסבוק שעולים כדי הוצאת דיבה ופגיעה בשמה הטוב.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי

.5 בית המשפט המחוזי מצא להיעתר באופן חלקי לתביעת המערער ודחה את התביעה שכנגד שהגישה מכללת פסגות. בסוגית נסיבות ביטול ההסכם, קיבל בית

המשפט המחוזי את טענת המערער כי המשיבים הם אלו שביטלו את ההסכם בראשית חודש נובמבר 2012; ונקבע שביטול זה נעשה שלא כדין. קביעה זו נסמכה על תמלול שיחת הטלפון שנערכה בין המערער לבין ראובן ביום 7.11.2012; ועל התרשמות בית המשפט מעדותו של ראובן כי הלה אכן הודיע למערער במסגרת שיחה זו על ביטול ההסכם, וכי הדברים נאמרו ביישוב הדעת. בהקשר זה נאמר כי מאחר שהמשיבים לא הביאו ראיה מצידם לביסוס טענתם כי בסמוך לאחר השיחה האמורה הם פנו למערער בהבהרה שלפיה הם לא היו מעוניינים בביטול ההסכם, ובהינתן שהם בעצמם לא השיבו לפנייתו של המערער בנדון, יש לדחות את ניסיונם להפחית מהמשקל שניתן להודעת הביטול (ונראה שהכוונה להודעה שנמסרה למערער במהלך השיחה הטלפונית ביום 7.11.2012).

בית המשפט הוסיף וציין כי החלטת המשיבים לבטל את ההסכם התקבלה על רקע חילוקי הדעות שנתגלעו בין הצדדים בנוגע לתמורה שמגיעה למערער, ולא בשל הפרה כלשהי של המערער את ההסכם (כפי שטענו המשיבים) – ומשכך נקבע כי ביטול ההסכם על ידי המשיבים בתחילת חודש נובמבר 2012 נעשה שלא כדין, קרי: בלא שעמדה למשיבים זכות לבטלו. כן נקבע כי ניסיונם המאוחר של המשיבים לחזור בהם מהודעת הביטול ולעמוד על כך שההסכם עודנו בתוקף, נולד על רקע הודעתו של המערער כי בהתאם לתניות אי-התחרות יהיה עליהם להמשיך ולשלם לו כל עוד יימשכו לימודי הנדל"ן במכללת פסגות. לבסוף קבע בית המשפט המחוזי כי משראובן וארביב חתמו על ההסכם בעצמם, הם חבים באופן אישי כלפי המערער בגין הפרתו.

6. מכאן פנה בית המשפט המחוזי לבחון את פרשנות תניות אי-התחרות שנקבעו בהסכם, על מנת לבחון אם המערער זכאי לפיצוי בשל הפרתו. נקבע כי סעיף 9.1 להסכם מורה כי במשך תקופת ההסכם ו-48 חודשים מהיום שבו ההסכם יגיע לסיומו, לא תהיה מכללת פסגות רשאית להתחרות בפרקטיקה בכל תחומי פעילותה; וכי מדובר במגבלה כללית שלא לעסוק בתחום למשך 4 שנים. לצד זאת, נקבע כי סעיף 9.2 להסכם יוצר חריג לסעיף 9.1 להסכם, כך שמוקנית למכללת פסגות זכות להשתמש בקניין הרוחני ובמרצים של פרקטיקה לאחר סיום ההתקשרות בין הצדדים, בתמורה לתשלום הסכומים שנקבעו בסעיף עבור שימוש זה – סך של 15,000 ש"ח לחודש בצירוף 5% ממחזור המכירות של מכללת פסגות בתוספת מע"מ (להלן: התמורה המוסכמת). בפסק הדין נקבע כי זכאות לתמורה המוסכמת קמה אך ורק בגין הפרה של סעיף 9.2 להסכם ולא גם בגין הפרתו של סעיף 9.1 להסכם, כטענת המערער; ומשכך ככל שסעיף 9.1 הופר, על המערער מוטל הנטל להוכיח את הנזק שנגרם לו כתוצאה מכך.

לגופם של דברים, נקבע כי בחודש פברואר 2013 מכללת פסגות העלתה מחדש לאוויר אתר אינטרנט הנושא את השם פסגות נדל"ן, ושבו נעשה שימוש בקניינה הרוחני של פרקטיקה כמשמעו בסעיף 9.2 להסכם. משכך נקבע כי על המשיבים לשלם למערער את התמורה המוסכמת בגין השימוש שערכו בקניין הרוחני של פרקטיקה; וכי על מנת ללמוד על שיעורה (שכן חלק מהתמורה המוסכמת נגזר ממחזור המכירות של מכללת פסגות), עומדת למערער זכות לקבלת החשבונות של מכללת פסגות לגבי תקופת ההפרה החל ממועד סיום ההתקשרות בין הצדדים (נובמבר 2012) ועד המועד שבו נפסק השימוש האסור (מרץ 2014). עם זאת, בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערער לפיצוי נוסף מכוח סעיף 9.2 להסכם, בשל שימוש שעשו המשיבים בקניינו הרוחני במסגרת אתרים פרסומיים שונים; ובעניין זה נקבע כי השימוש בחומרים האמורים נעשה בתום לב ובהיקף מוגבל.

לצד האמור, בית המשפט המחוזי דחה את תביעתו של המערער לפיצויים מכוח סעיף 9.1 להסכם, וזאת משום שלא הוכח כי נגרם לו נזק בעקבות הפרתו – קרי, לא הוכח מה הנזק אם בכלל שנגרם למערער עקב המשך פעילותה של מכללת פסגות בתחום הוראת ההשקעות בנדל"ן בתקופה של 48 חודשים לאחר ביטול ההסכם. כן נדחתה טענתו של המערער שלפיה קמה לו עילת תביעה גם מכוח [חוק עשיית עושר ולא במשפט](#), התשל"ט-1979 (להלן: חוק עשיית עושר), ונקבע כי המערער לא הוכיח את גובה התעשרות המשיבים כתוצאה מהפרת סעיף 9.1 להסכם. למען שלמות התמונה יצוין כי בית המשפט המחוזי דחה טענות נוספות שהעלה המערער לעניין חוסר תום לב מצד המשיבים וזכאותו לפיצויי קיום ושכר ראוי; ואולם מאחר שהמערער איננו מלין על כך, לא ארחיב בנדון.

7. במסגרת פסק הדין נדחתה התביעה שכנגד שהוגשה על ידי מכללת פסגות על כל רכיביה; ובהינתן שמכללת פסגות אינה עומדת עליה בערעור שכנגד, הדברים יתוארו בתמצית בלבד. נקבע כי לנוכח הקביעה שהמשיבים הם אלה שביטלו את ההסכם שלא כדין, אין מקום לקבל את טענותיה של מכללת פסגות בעניין נזקים שלכאורה נגרמו לה עקב ביטול ההסכם. ובהקשר זה נאמר כי טענותיה של מכללת פסגות לגבי הפרות של המערער את ההסכם, מתייחסות רובן ככולן לתקופה שלאחר ביטול ההסכם על ידי המשיבים – ועל כן ממילא המערער לא היה מחויב לבצע את המטלות שהוטלו עליו מכוח ההסכם, מה גם שנראה כי אף לאחר שההסכם בוטל המערער לא "נטש" את הקורסים בעודם מתנהלים. בית המשפט המחוזי הוסיף ודחה את טענתה של מכללת פסגות כי על המערער לפצותה בגין הפרה של סעיפים 9.3 ו-6.7 להסכם, שעניינם באיסור תחרות בה ובזכאותה לתמורה בגין רווחים שצמחו לפרקטיקה כתוצאה מפעילות עסקית משותפת עם תלמידי פסגות נדל"ן. לבסוף, נדחתה תביעתה

של מכללת פסגות מכוח [חוק איסור לשון הרע](#), התשכ"ה-1965; ונקבע כי פסגות נדל"ן לא הוכיחה שהפרסומים של המערער בפייסבוק כוונו אליה ועל כן הם אינם עולים כדי לשון הרע.

8. סופו של דבר, תביעתו של המערער התקבלה ככל שהיא נוגעת לזכאותו לפיצויים מכוח סעיף 9.2 להסכם. ובהתאם, הורה בית המשפט המחוזי למשיבים להמציא למערער חשבונות בקשר להכנסותיה של מכללת פסגות מפסגות נדל"ן בתקופה שבין נובמבר 2012 עד למרץ 2014 (לצורך חישוב 5% ממחזור המכירות). פסק דין זה הוא נושא הערעורים דנן.

על מנת שהתמונה לא תימצא חסרה, יצוין כי בהחלטה מיום 9.8.2018 נעתר בית המשפט המחוזי לבקשת המערער כי יורה למשיבים לשלם לו בינתיים את החלק מהתמורה המוסכמת שאיננו דורש עריכת חשבונות (15,000 ש"ח לכל חודש הבא בגדרי תקופת ההפרה של סעיף 9.2 להסכם, בתוספת מע"מ והפרשי הצמדה וריבית כחוק); ובפסק דין משלים מיום 14.1.2019 הורה בית המשפט המחוזי על תשלום נוסף בסך 137,777 ש"ח למערער בגין יתרת התמורה המוסכמת (5% ממחזור המכירות) בתוספת מע"מ. כן נקבע כי על המשיבים לשאת בהוצאות המערער בסך 20,000 ש"ח ושכר טרחת עו"ד בגובה 100,000 ש"ח.

טענות הצדדים בערעור ובערעור שכנגד

9. הן המערער הן המשיבים מסרבים להשלים עם פסק הדין והגישו כל אחד ערעור מטעמו. לטענת המערער הפרשנות שניתנה על ידי בית המשפט המחוזי לסעיף 9.1 להסכם ולזכאותו לפיצויים בגין הפרתו היא שגויה; שכן לדבריו, הפרה של סעיף 9.1 להסכם מקימה זכאות לתמורה המוסכמת הקבועה בסעיף 9.2 להסכם, ומשכך הוא איננו נדרש להוכיח כי נגרם לו נזק עקב הפרה של סעיף 9.1 להסכם. לחלופין, חוזר המערער על הטענה כי הוא זכאי לפיצויים בגובה התעשרות המשיבים עקב ההפרה, וזאת מכוח הוראות [סעיף 1](#) לחוק עשיית עושר; ולדבריו, לנוכח ההתנהלות החמורה של המשיבים יש לחייבם להשיב את ההתעשרות שהפיקו בגין ההפרה. עוד טוען המערער כי נדרש היה לקבל את תביעתו מכוח סעיף 9.2 להסכם, גם ככל שהיא נוגעת לשימוש שעשו המשיבים בקניינה הרוחני של פרקטיקה במסגרת אתרים פרסומיים שונים; תוך שהודגש כי שימוש זה נמשך גם נכון למועד הגשת הערעור, ודי בכך כדי לשמוט את הקרקע תחת "תום הלב" שבית המשפט המחוזי ייחס לפרסומים אלה. בהתאם נטען כי יש להרחיב את פרק הזמן שלגביו על מכללת פסגות למסור למערער חשבונות כך שיעמוד על 48 חודשים כקבוע בהסכם (ונראה שבהקשר זה מפנה

המערער לסעיף 9.1 להסכם), וזאת חלף 17 החודשים שעליהם הורה בית המשפט המחוזי (בין החודשים נובמבר 2012 ומרץ 2014).

בתשובתם לערעור, סומכים המשיבים ידיהם על קביעותיו ומסקנותיו של בית המשפט המחוזי. לטענתם, משלא נכללה בסעיף 9.1 להסכם הוראה בדבר תמורה מוסכמת בגין הפרתו, שומה היה על המערער להוכיח את גובה הנזק שנגרם לו בעקבותיה. בהקשר זה מוסיפים המשיבים כי טענתו של המערער בדבר זכאותו לפיצויים לפי חוק עשיית עושר עלתה לראשונה רק בסיכומיו לפני בית המשפט המחוזי ומשכך מדובר בהרחבת חזית אסורה. כן נטען, כי מאחר שבסיכומי המערער לבית המשפט המחוזי התבקש צו למתן חשבונות עד לחודש מרץ 2014 בלבד (קרי למשך תקופה בת 17 חודשים), הוא מושתק כעת מלבקש כי תקופה זו תוארך ל-48 חודשים.

10. עיקר הערעור שכנגד עניינו בקביעות בית המשפט המחוזי שלפיהן המשיבים הם אלו שביטלו את ההסכם וכי ביטול זה נעשה שלא כדין, ומקצתו עניינו בפרשנות סעיפים 9.1 ו-9.2 להסכם (תניות אי-התחרות, כהגדרתן לעיל). המשיבים טוענים כי המערער הוא זה שהפר את ההסכם בדרישתו לקבל תמורה כספית מופרכת שאין לה ביטוי בהסכם ומשכך קמה להם הזכות לביטול. לחלופין נטען כי ההסכם כלל לא בוטל בתחילת חודש נובמבר, כפי שקבע בית המשפט המחוזי, וזאת מכיוון שהצדדים התייחסו אז לביטול ההסכם כאל אירוע עתידי. ועוד מוסיפים המשיבים כי המערער חדל מלהגיע לשיעורים במהלך החודשים נובמבר ודצמבר 2012, ומשכך ההסכם בוטל על ידם כדין במכתבם מיום 5.12.2012. נוסף על כך, טוענים המשיבים כי לסעיף 9.1 אין תחולה בנסיבות העניין לנוכח התנהלותו חסרת תום הלב של המערער ובהתחשב בעובדה כי ההסכם לא האריך ימים. ועוד נטען כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו שלפיה המערער זכאי לפיצוי מכוח סעיף 9.2 להסכם, שעה שלא נעשה מצד המשיבים שימוש בחומרים אקדמיים פרי עטו אלא בחומרים שיווקיים בלבד; בהינתן שהשימוש בחומרים אלה היה שולי וזניח; ובהתחשב בכך שממילא מדובר בחומרים שנוצרו על ידי המערער במשותף עם ראובן וארכיב. לבסוף, נטען כי יש לשנות את התקופה שלגביה מכללת פסגות נדרשת למסור חשבונות למערער – כך שהתקופה תחל בחודש פברואר 2013, המועד שבו עלה אתר פסגות נדל"ן לאוויר; ולא למן חודש נובמבר 2012, המועד שנקבע בפסק הדין.

בתשובתו לערעור שכנגד, מפנה המערער לקביעות העובדתיות שבפסק הדין וטוען כי אין להתערב בקביעה כי המשיבים ביטלו את ההסכם שלא כדין – שמבוססת על התרשמותו הבלתי אמצעית של בית המשפט המחוזי מעדויות הצדדים. עוד נטען כי

טענת ראובן וארביב שלפיה הייתה להם יד ביצירת קניינו הרוחני של המערער הועלתה לראשונה במסגרת ערעורם שכנגד, ומשכך מדובר בהרחבת חזית שאין להתיר.

11. במהלך הדיון שהתקיים לפנינו הוצע לכל אחד מן הצדדים לחזור בו מערעורו. לאחר שקילת הדברים, הודיעו המשיבים כי הם מסכימים להצעת בית המשפט; אלא שהמערער לאחר שהות שניתנה לו, מסר הודעה בכתב כי הוא עומד על ערעורו – וזו כמובן זכותו. מכאן, נדרשת הכרעתנו בערעור ובערעור שכנגד.

דיון והכרעה

12. לאחר שבחנתי את פסק דינו של בית המשפט המחוזי, עיינתי בטיעוני הצדדים שבכתב והוספתי ונתתי דעתי לטיעוני באי-כוח הצדדים בעל פה, אף לדברי המערער עצמו, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור והערעור שכנגד להידחות מטעמי בית המשפט המחוזי, בגדרי [תקנה 460\(ב\) לתקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984. מצאתי כי אין מקום להתערב בממצאים העובדתיים שקבע בית המשפט המחוזי; כי ממצאים אלה תומכים במסקנות המשפטיות שאליהן הגיע בית המשפט; וכי לא נפלה בפסק הדין המפורט והמנומק טעות שבדין. כפי שיבואר להלן, שוכנעתי כי בית המשפט המחוזי הגיע למסקנותיו לאחר בחינה מעמיקה של טענות הצדדים והראיות שהוצגו לפניו, ומדובר בקביעות ובמצאים עובדתיים שאין הצדקה להתערב בהם (ראו למשל: [ע"א 1822/18](#) פלד נ' ביטון, [פורסם בנבו] פסקה 8 (1.5.2019); [ע"א 3522/16](#) החברה הכלכלית לחיפה בע"מ נ' רשות מקרקעי ישראל, [פורסם בנבו] פסקאות 10-11 (15.1.2018)).

עם זאת ולמעלה מן הצורך אתייחס לעיקרי הדברים. מהלך הדיון יהיה כדלקמן – תחילה אדרש לטענות הצדדים בנוגע לנסיבות ביטול ההסכם, ובהמשך אדון בטענות ככל שהן מתייחסות לפרשנות של סעיפים 9.1 ו-9.2 להסכם ולתחולתם בנסיבות המקרה. יוער בהקשר זה כי מאחר שהטענות העולות מן הערעור והערעור שכנגד משיקות זו לזו ברובן, אדון בהן במאוחד.

13. נסיבות ביטול ההסכם. חלק ניכר מטענות המשיבים בערעור שכנגד מופנה כלפי הקביעה כי הם אלה שביטלו את ההסכם, וכי ביטול זה נעשה שלא כדין. המדובר בקביעות עובדתיות גרידא, שהוכרעו על ידי בית המשפט המחוזי בהתבסס על התרשמותו הבלתי אמצעית מעדויות הצדדים והראיות שהוגשו לו – ואינני רואה מקום לשנות מהן. קביעת בית המשפט המחוזי כי המשיבים הודיעו למערער, ביישוב דעת, על ביטול ההסכם לכל המאוחר ביום 7.11.2012 התבססה הן על תמלול השיחה

הטלפונית מיום זה; הן על עדותו של ראובן לפני בית המשפט; הן על העובדה שהמשיבים לא השיבו לפניותיו של המערער בנוגע לעתיד ההסכם במשך כשבועיים. מדובר בראיות שונות ומוצלבות שמובילות כולן למסקנה כי המשיבים הם אלה שביטלו את ההסכם בנובמבר 2012, וכי הם עשו זאת בדעה שקולה. קביעה זו מתחזקת בהינתן התרשמות בית המשפט המחוזי כי המשיבים חזרו בהם מהודעת הביטול (שנמסרה על ידם בשיחה הטלפונית מיום 7.11.2012) רק משום שהוברר להם שהמערער מתכוון לעמוד על זכויותיו מכוח ההסכם, על משמעויותיהן הכלכליות; ומכאן קצרה הדרך לקבוע כי אין ממש בטענת המשיבים שלפיה הודעת הביטול הייתה בעלת משמעות עתידית בלבד.

אף הקביעה כי ביטול ההסכם מצד המשיבים נעשה שלא כדין מושתתת על התרשמות בית המשפט המחוזי מהשתלשלות העניינים שנפרשה לפניו, ובפרט על אינדיקציות שונות שמהן עולה כי במועד ביטול ההסכם המערער היה נכון לקיים את חובותיו לפיו; ואילו המשיבים בחרו לבטל את ההסכם בשל מחלוקות כספיות – ואלה לא הקנו להם עילה לביטולו. יוער בהקשר זה, ובשונה מטענת המשיבים, כי העובדה שהמערער דרש מהמשיבים תמורה כספית שלשיטתם הייתה "מופרכת" אינה מהווה כשלעצמה הפרה של ההסכם – והעיקר הוא שבתקופה שבה נתגלעו חילוקי דעות בנדון, המערער הוסיף לעמוד בהתחייבויותיו החוזיות, בעוד המשיבים הודיעו מצידם על ביטול ההסכם. על יסוד כלל האמור, דין טענות המשיבים בנוגע לנסיבות ביטול ההסכם להידחות וקביעות בית המשפט המחוזי בנושא נותרות על כנן.

14. פרשנות תניות אי-התחורות. המערער מבקש לייחס לתניות אי-התחורות (סעיפים 9.1 ו-9.2 להסכם) משמעות "סינרגטית", שלפיה התמורה המוסכמת שנקבעה בסעיף 9.2 להסכם חלה גם במקרה של הפרת סעיף 9.1 להסכם; ומשכך, לשיטתו שגה בית המשפט המחוזי בכך שדחה את תביעתו לפיצויים מכוח סעיף 9.1 להסכם, מהטעם שלא הוכח הנזק שנגרם לו עקב ההפרה של סעיף זה. טענות המערער אינן אלא חזרה על הטענות שהשמיע לפני בית המשפט המחוזי בנדון – ואופן הילוכו של בית המשפט בעניין זה מתיישב עם לשון תניות אי-התחורות והגיוון הפנימי. כפי שנקבע בפסק הדין, סעיף 9.1 מטיל מגבלה כללית מתוחמת בזמן שלפיה בתקופת ההסכם ו-48 חודשים לאחר סיומו מכללת פסגות לא תהיה רשאית להעניק שירותים שיתחרו בפרקטיקה. סעיף 9.2 מוסיף וקובע איסור מצומצם (שאינו מוגבל בזמן) שלפיו מכללת פסגות לא תהא רשאית "להעסיק את מי ממרצי הנדל"ן הפועלים במותג (המיזם המשותף-ע"ב) ולא לעשות שימוש בקניינה הרוחני של פרקטיקה ומרצי הנדל"ן לרבות תכנים שיווקיים וחומרי לימוד"; עם זאת נאמר באותו סעיף כי ניתנת לפרקטיקה האופציה לעשות כן כנגד תשלום התמורה המוסכמת.

אינני רואה מקום לשנות מקביעת בית המשפט המחוזי כי מדובר בשני תתי-סעיפים נפרדים, וככל שהכוונה הייתה שהתמורה המוסכמת שנקבעה בסעיף 9.2 להסכם תחול גם במקרה של הפרה של סעיף 9.1 להסכם – נדרש היה ליתן לכך ביטוי מפורש בהסכם. זו הפרשנות שעולה מלשון תניות אי-התחרות, והיא מתיישבת עם המשמעות הנפרדת של כל אחד משני הסעיפים העולה ממקרא כל אחד מהם לחוד ושניהם יחדיו – סעיף 9.1 קובע תניה כללית מוגבלת בזמן שהפיצוי בצידה דורש הוכחה, בעוד סעיף 9.2 מטיל איסור מצומצם שאינו מוגבל בזמן שהסעד בגין הפרתו נקצב מראש. העולה מן האמור, כי בדין נקבע שסעיף 9.1 להסכם אינו כולל את המנגנון לפיצוי מוסכם שנקבע בסעיף 9.2 להסכם; ומשכך על מנת לזכות בפיצוי בגין הפרתו, שומה היה על המערער להוכיח את גובה הנזק שנגרם לו עקב התחרות של מכללת פסגות – והוא לא עמד בנטל זה; וייאמר כי נראה שאף לא ניסה. דברים אלו כוחם יפה גם בהתייחס לטענת המערער כי הוא זכאי לפיצויים מכוח חוק עשיית עושר, משנקבע כי גם בעניין זה לא הובאו ראיות לעניין גובה ההתעשרות; ואין לשעות לטענתו של המערער כי בנסיבות המקרה, ולנוכח חוסר תום הלב שדבק לשיטתו בהתנהלות המשיבים, יש לחייב את המשיבים בהשבת ההתעשרות שהפיקו עקב הפרה – שכן לא ניתן "לדלג" על הוכחת יסודות העילה.

לנוכח המסקנה שלעיל, אף אין בסיס לטענת המשיבים כי מאחר שהתנהלות המערער היא שהביאה לסיום ההתקשרות בין הצדדים בתוך זמן קצר, יש לפרש את איסור התחרות שנקבע בסעיף 9.1 להסכם באופן מצומצם. ויוזכר בהקשר זה כי במסגרת פסק הדין נקבע שהמשיבים הם אלה שביטלו את ההסכם שלא כדין – ועל כן האחריות "לחיי הקצרים" של ההסכם רובצת לפתחם. הנה כי כן, אין הצדקה להתערב בפרשנות שניתנה לתניות אי-התחרות; ובהתאם, אף לא בקביעה כי דין התביעה בנוגע להפרת סעיף 9.1 להסכם להידחות.

15. תחולת סעיף 9.2 להסכם (שבתניות אי-התחרות) בענייננו. בפי כל אחד מהצדדים טענות כלפי קביעות בית המשפט המחוזי לעניין הפרת סעיף 9.2 להסכם והסעד שבצידו. המערער טוען כי נדרש היה להרחיב את הקביעה כי המשיבים הפרו את סעיף 9.2 להסכם ולקבוע כי השימוש שנעשה בקניינו הרוחני במסגרת אתרים פרטומיים שונים מהווה אף הוא הפרה של סעיף זה; ואילו המשיבים טוענים כי לא היה מקום לקבוע שהשימוש שנעשה בחומר שיוקיי של המערער באתר האינטרנט של פסגות נדל"ן עולה כדי הפרה של סעיף 9.2 להסכם, וכי בכל מקרה יש לצמצם את התקופה שבגינה ניתן הצו למתן חשבונות בשל הפרה זו.

טענות המערער בעניין הרחבת היקף ההפרה של סעיף 9.2 להסכם דינן להידחות. בית המשפט המחוזי קבע כי השימוש בקניינה הרוחני של פרקטיקה במסגרת אתרים פרסומיים שונים נעשה בתום לב, ולא מצא לקבוע כי בעניין זה נעשתה הפרה של סעיף 9.2 להסכם, בין היתר בשים לב "להיקף המוגבל ולאופי החומרים". מדובר בקביעה עובדתית, שמבוססת בין היתר על העדפת גרסת המשיבים על פני זו של המערער; אינני רואה מקום לשנות ממנה, ובהתאם אין הצדקה להרחיב את התקופה שבגינה ניתן הצו למתן חשבונות. ויצוין אגב כך כי לא ברור מדוע המערער ביקש להרחיב את הצו דווקא לתקופה של 48 חודשים, והרושם הוא שמדובר בניסיון "לייבא" את האמור בסעיף 9.1 להסכם הקובע איסור תחרות לתקופה בת 48 חודשים, אל תוך סעיף 9.2 להסכם שכאמור איננו מוגבל בזמן.

16. גם טענת המשיבים שלפיה המערער איננו זכאי לתמורה המוסכמת הקבועה בסעיף 9.2 להסכם, שכן המשיבים השתמשו באתר האינטרנט שלהם רק בתוכן שיווקי זניח של המערער בשונה מתוכן אקדמי פרי עטו, מצאתי כי יש לדחותה. לשון הסעיף בעניין זה ברורה, ולפיה מכללת פסגות התחייבה "לא לעשות שימוש בקניינה הרוחני של פרקטיקה... לדבות תכנים שיווקיים וחומרי לימוד"; וכפי שעולה מפסק הדין "המדובר במסמכים רבים שצורפו לכתב התביעה ולתצהיר של אוחנה לובצקי (המערער-ע'ב') ונותרו ללא מענה של ממש מצד הנתבעים (המשיבים-ע'ב')". אף טענתם הנוספת של המשיבים, שיצוין שהועלתה לראשונה רק בערעור שכנגד, כי החומרים שבהם נעשה שימוש נוצרו על ידם במשותף עם המערער, דינה להידחות. כידוע, ערכאת הערעור לא תידרש, ככלל, לטענות שלא נטענו לפני הערכאה הדיונית, ולא מצאתי הצדקה לסטות מכלל זה בענייננו; מה גם שמדובר בטענה חדשה שלא הוכחה במישור העובדתי.

לבסוף, יצוין כי אין מקום בנסיבות העניין להורות על קיצור התקופה שלגביה הוצא צו למתן חשבונות, כך שהוא יחל בפברואר 2013 ולא בנובמבר 2012 – מועד ביטול ההסכם. אמנם, לפי פסק הדין אתר פסגות נדל"ן עלה מחדש לאינטרנט רק בפברואר 2013, אולם מתצהיר המערער – שלא נסתר – עולה כי כבר בסמוך למועד ביטול ההסכם המשיבים ביצעו פעולות שעולות כדי הפרה של סעיף 9.2 להסכם; ומשכך, אין תימה שהצו למתן חשבונות ניתן מיום ביטול ההסכם. ויוער אגב כך, כי טענות המשיבים בהקשר זה מתמצות בתקופה שלגביה ניתן הצו למתן חשבונות; ומעיון בתיק בית המשפט המחוזי, ניכר כי הם לא העלו טענות לעניין "התקופה" בכל אותם הליכים שהתקיימו לאחר מתן פסק הדין בהתייחס לגובה הפיצוי בגין הפרת סעיף 9.2 להסכם.

סוף דבר

17. על יסוד כלל האמור, אציע לחבריי כי נורה הן על דחיית הערעור הן על דחיית הערעור שכנגד, וכי בנסיבות העניין לא ייעשה צו להוצאות בערכאתנו וכל צד יישא בהוצאותיו.

ש ו פ ט ת

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ע' ברון.

ניתן היום, י"ז באב התשע"ט (18.8.2019).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט

מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, <http://supreme.court.gov.il>, אא 18011240_G12.docx

נ' סולברג 1124/18-54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)